

Bakró Norbert:

AZ INFORMÁCIÓS HADVISELÉS LÉLEKTANI ESZKÖZEI A JELENLEGI PALESZTIN–IZRAELI KONFLIKTUSBAN

DOI: 10.35926/HSZ.2025.2.3

ÖSSZEFOGLALÓ: A zsidó nép születésétől fogva a megsemmisítés fenyegetésével néz szembe. Az iszlám születésétől fogva hódító magatartást mutat. Izrael újkori megalapítása óta a konfliktusok intenzitása megnövekedett. A környező országok és az általuk támogatott Hamász Izrael elpusztítását, vagy legalábbis folyamatos támadását tűzték ki célul. Eddig a zsidó nép elpusztítását célzó minden próbálkozás sikertelennek bizonyult. Izraelnek a fizikai támadások mellett az információs hadviselés eszközei ellen is védekeznie kell. A Hamász információs hadviselési tevékenységére a projektív pszichológiai hadviselés kifejezés használható. Ez héber nyelvű videoklipek formájában jelenik meg, melyek azonban nem meggyőzőek az izraeli célközönség számára. Izrael tényszerű adatokkal igyekszik ellensúlyozni a Hamász és támogatóinak tevékenységét. A nemzetközi médiumokon, kormányzati képviselőkön és influenszereken keresztül igyekszik legitimálni gázai műveleteit. A civil lakossághoz való viszonyulás jelentősen eltér a konfliktus résztvevői körében. Izrael törekszik a palesztin civilek védelmére, de mivel a Hamász pajzsként használja őket, és gátolja evakuálásukat, magas a konfliktus civil áldozatainak száma.

KULCSSZAVAK: Izrael, Hamász, információs hadviselés, projektív pszichológiai hadviselés, iszlám, terrorizmus, diszkrimináció

A SZERZŐRŐL:

Bakró Norbert, az NKE HHK Hadtudományi Doktori Iskola másodéves hallgatója (ORCID: 0009-00009346-5664; MTMT: 10099983)

BEVEZETŐ

A négy évezredes gyökerekkel rendelkező vallási szembenállás¹ legutóbbi fellángolása kiemelt szerepet kap a nemzetközi sajtóban. Az aszimmetrikus hadviselés, a proxyháború és az információs hadviselés iskolapéldája bontakozik ki szemünk előtt, annak humanitárius és nemzetközi jogi vetületeivel, melyet a modern kommunikációs eszközöknek köszönhetően szinte élő adásban szemlélhetünk.

Napjainkban a katonai műveletekre komoly befolyást gyakorol az információk széles körű és gyors elérhetősége és terjedése. Ezek jelentős része viszont hamis, így megbízhatatlan kérdéses. A mobil technológiák népszerűsége, és az, hogy az emberek növekvő számban a közösségi médiából – főként az X (korábban Twitter) és a TikTok szerepe kiemelkedő –, tájékozódnak, szükségszerűen emeli az igazság megismerésének nehézségeit.

¹ Claissé-Walford 2019.

A közbeszéd meghatározására alkalmas közösségi felületeket az ellenséges állami és nem állami szereplők is használják, visszaélve a véleménynyilvánítás szabadságával és a demokratikus országokat meghatározó liberális értékekkel. Céljuk a helyi és a világ közvéleményének, a döntéshozóknak, a katonai és biztonsági személyzetnek a befolyásolása, a célországok rossz színben való feltüntetése és a nemzetközi érdekérvényesítő képesség rombolása.

Az egyes szereplők saját szubjektív nézőpontjukat igyekeznek domináns nézetként beállítani. Ehhez az információs hadviselés során narratívákat és keretezéseket alkalmaznak. Vagyis a sikeres meggyőzés céljából a közzétett eseményeket egy bizonyos szemszögből mutatják be, ezzel sugallva az üzenet azon értelmezését, amit a célközönségnek magáévá kellene tennie. Ezek alakításához a történelem, az ideológia, a társadalmi megosztottság, az értékek, a normák ismerete szükséges.²

Jelen írásunkban megvizsgáljuk az aktuális izraeli–palesztin háború tekintetében azt, hogy jutottunk ide, milyen trendek láthatóak az információs hadviselésben, milyen lélektani eszközöket használnak a konfliktus szereplői, és hogyan befolyásolja ez a harcoló felek morálját és bátorságát.

ELŐZMÉNYEK

Fennállása 76 éve alatt az újkori Izrael Állam jelentős katonai, gazdasági és diplomáciai képességekre tett szert, ugyanakkor nem mentes a globális és regionális hatalmi vetélkedés hatásaitól. Globális szinten az Amerikai Egyesült Államok, Oroszország és Kína, valamint az ENSZ befolyása jelentős, regionálisan pedig a legfőbb szereplő Irán és az általa vezetett síita ellenállás, mely nyíltan ellenséges Izraellel és az Amerikai Egyesült Államokkal. Ezen országok szerepvállalása külön tanulmányt érdemel. A Szaúd-Arábia által vezetett szunnita tömb érdekei ezzel több ponton ellentétesek. A harmadik regionális tényező a Muzulmán Testvériség (Egyiptom, Katar, Törökország), a negyedik pedig a szalafista dzsihadista terroristák.³

Az utóbbi évtized során a volt Oszmán Birodalom mesterségesen alkotott utódállamainak problémái a menekültválság mellett az iszlám radikalizmus erősödésében manifesztálódtak.⁴ Az iszlám radikalizmus a vallás alapítójától indul. Témánk szempontjából annak az Oszmán (török) Birodalom fennállásának 13–17. század közötti szakaszában történt változása lényeges. Ennek az időszaknak az elejére volt jellemző a gázi-ideológia. Eszerint a gázi a hit harcosa, akiben maga a Próféta van jelen, így Allahhal is misztikus kapcsolatban áll. A gázik elődei a fanatikus dervisek (nomád sámánok) voltak. A gáziknak kétféle elvárásnak is meg kellett felelniük. Egyrészt világi harcosként egy professzionális katona tulajdonságaival – az ellenség legyőzésének vágya, bátorság, fizikai felkészültség, kitartás, megfelelő fegyverek, ló, illetve jó kapcsolat a bajtársakkal – kellett rendelkezniük. Másrészt a hit harcosaként ezeken felül el kellett kötelezniük magukat az iszlám mellett, mértékletességet, az iszlám kérdéseiben szakértelmet, illetve jó szándékot kellett tanúsítaniuk.

A 14. században indult változás a 16. századra tetőzött. Ekkor a gázikra már nem a személyes bátorság példaképeiként tekintettek, hanem mint Allah akaratának személytelen végrehajtóira. Ezzel együtt előtérbe került a dzsihád ideológiája, mely a harcosok személyes képességei helyett a háború szabályait hangsúlyozta. Vagyis arról kezdtek beszélni, hogy milyen formában

² Dostri 2024.

³ Kis-Benedek 2023.

⁴ Uo. 260–261.

megengedett a háború. Ennek oka a birodalom helyzetének változásában keresendő. A kezdeti portyázó hadviselés szerepét idővel átvették a szultán által szervezett hódító hadjáratok, majd a kiterjedt birodalom központosításának ideje jött el. Ezzel együtt az iszlám szent helyek feletti uralom elérése a valláspolitikában való megnyilvánulás szükségességét is magával hozta, szunnita elvek alapján. Így a 16. század elejétől az már nemcsak a keresztényekkel szembeni viselkedést határozta meg, hanem az ekkor alakult síita Perzsiával szembenit is.⁵

Fontos kiemelni a korszak dzsihásideológiájából, hogy azt a társadalom kollektív kötelességének tartották, melytől bűn volt eltérni. Így a békét abnormalis állapotnak tekintették, mely rövid időre köthető, de ha a közösség érdekei úgy kívánják, azt meg kell szegni.⁶

Ebben az időszakban az izraeli jelenlét elhanyagolható volt a térségben. Jeruzsálem és a Második Templom Kr. u. 70-ben történt lerombolása után a zsidók fokozatosan kiszorultak az ígért földjéről, amely 636–1000 között arab uralom alatt állt. A Templom helyén 691-ben Abd el-Malik kalifa felépíttette a Sziklakupolát. 1099–1291 között a keresztések, 1291–1516 között a mamelukok uralkodtak a területen. 1517–1917 között oszmán fennhatóság alatt volt, majd 30 évre brit uralom alá került az izraeli államalapítás előtt. A zsidók bevándorlásának eredményeképp az első település megépítésére a jeruzsálemi Óváros falain kívül 1860-ban került sor. A lakosság jelentős része öt nagy bevándorlási hullám (Alija) során érkezett 1882–1939 között, főként Oroszországból és Lengyelországból, végül Németországból. Az államalapítás után újabb tömeges bevándorlás következett 1948–1952 között Európából és az arab országokból. Az utolsó hullám a korábbi Szovjetunió területéről érkezett 1989-ben.⁷

Az 1948-as államalapítás idején a terület jelentős palesztin lakossággal rendelkezett. Izrael Állam alapítása óta szinte folyamatosan harcban áll a szomszédos országokkal vagy a palesztinokkal. Kicsi és nehezen védhető területe nem ad lehetőséget a nagyszabású honvédelmi hadműveletek végrehajtására, ezért is helyeznek olyan nagy hangsúlyt a modern fegyverrendszerek használatára.⁸

Az Izraeli Védelmi Erők (Israel Defense Forces – IDF) videója⁹ a Hamász (Iszlám Ellenállási Mozgalom) születését az 1987-es első intifádához köti, és azt a gázai Muszlim Testvériség erőszakos kinövésének tekinti. A Hamász chartája kimondja, a zsidókat meg kell ölni, útjuk a dzsihád, és elveti a békés rendezés eszközeit. A 15. cikk szerint tagjai esküvel kötelezik magukat, hogy Allahért támadnak és megöletik magukat (*invade and be killed*, háromszor ismételve).¹⁰ Története igazodik mindehhez, hisz sok öngyilkos merényletet követtek el. 1997-ben az Amerikai Egyesült Államok terrorszervezetnek nyilvánította a Hamászt. A 2000–2005 közötti második intifáda után Izrael egyoldalúan kivonult Gázából. Ezután a Hamász megnyerte a 2006-os választásokat, így politikai hatalomra is szert tett. Vezetője kijelentette, soha nem fogják elismerni Izraelt. Az akkor kezdődött másfél éves polgárháború után az akkor még jelen lévő Fatahot 2007-re kiiktatták, teljes katonai hatalomátvétel következett be.

Azóta nem voltak választások, és a Hamász elsődleges feladatának az Izrael elleni ellenállást tekinti. Ebben elsősorban Iránra támaszkodik, ahonnan évi 100 millió dollárt kap. Több milliárd dollárnyi segílyt tüntettek el, és miközben fegyverkeztek, építettek 500 km alagutat, a vezetők meggazdagodtak, a lakosság nyomorog, a gyerekeket pedig a zsidók megölésére

⁵ Boda 2023a.

⁶ Uo. 29.

⁷ Izrael – Történelem.

⁸ Kis-Benedek 2023: i. m. 262–269.

⁹ IDF: The Full History of Hamas... 2023.

¹⁰ Hamas Covenant 1988.

tanítják. Fegyvereiket magánházakban, iskolákban és kórházakban tartják, és emberi pajzsokat használnak. Fegyverkezésük ütemét jelzi, hogy míg 2014-ben két hónap alatt lőttek ki 4500 rakétát Izraelre, 2021-ben ezt 12 nap alatt végre tudták hajtani. 2023. október 7-ét követően pedig hat nap alatt több mint 5000 rakétát lőttek ki.¹¹

Az egyre kifinomultabb fegyverrendszerek használata felveti a kérdést, hogy ez okozta-e változást a harcosok bátorságában. Hisz míg a középkorban a háborúk a bátor, hősi-es, kockázatvállaló harcosok körül forogtak, a katonai kiképzéssel a hangsúly a kockázatot menedzselő bátorságra tolódott el. Ezt nevezhetjük mesterséges bátorságnak is, amiről már Plátón is beszélt. A manapság jellemző kibertérbeli, gyakran autonóm fegyverrendszereket alkalmazó, illetve a katonák egyéni képességeit külső eszközökkel növelő, valamint mindezeket a mesterséges intelligenciával felturbózó hadviselés a harctéri kockázatot jelentősen csökkenti, akár ki is iktatja.

Ez eddig példátlan változást hozott a hadviselésben, ami így elérkezett a kockázatkerülő háborúhoz. Itt a bátorság már többnyire nem az egyénre leselkedő veszélyek – a képesség-fejlesztett katona esetében az is jelen van –, kezeléséhez szükséges, hanem a morális döntés meghozatalához és az a mellett való kitartáshoz, amely szilárd akaratot követel. Ez sem teljesen új dolog, mert a helyes döntések meghozatalához és az azok mellett való kitartáshoz korábban is erős akaratra volt szükség. A fő változás a nem harcolók védelmével kapcsolatos.¹²

Ez nyilván másként jelenik meg a szemben álló felek esetében. Míg az IDF nagy hangsúlyt fektet saját erőinek védelmére, és igyekszik óvni a palesztin civileket is, a Gázai övezet adottságai miatt katonáinak a bátorság mindhárom fajtáját gyakorolnia kell, és közben a civil áldozatokat sem tudják mindig elkerülni. Ezzel szemben a Hamász inkább keresi a lehetőséget, hogy tevékenysége civil áldozatokkal járjon, és bár a fejlesztések kivonhatják harcosaikat a veszélyek egy része alól, értékrendjük miatt inkább keresik a kockázatot.

De hogyan lehetséges ez az erőteljes fegyverkezés a Hamász részéről? Nyilván nem saját erőből. Irán folytat proxyháborút a Hamász támogatásával. A támogató félnek ez előnyös, mert így ő nem áll közvetlenül háborúban, nem kell saját katonákat bevetnie, és eszközeinek csak egy kis részét kell mozgósítania. A támogatott fél pedig pénzhez, fegyverhez, kiképzéshez, tanácsadáshoz jut hozzá, hogy folytathassa harcát.¹³

A modern fegyverek bevetése mellett továbbra is elkövetnek terrorcselekményeket. Ezeket első hallásra elítélné az ember, de érdemes megfontolni a terrorizmus igazságságának lehetőségét. Hiszen egy elnyomott nép felszabadítása lehet igazságos cél, így az ártatlan áldozatokat is követelő forradalmi terrorizmust lehet igazságosnak tekinteni. Az egyik ellene felhozott érv az ártatlanságból ered. Ez a diszkrimináció szabályával kapcsolatos, miszerint a nem harcolókat meg kell különböztetni a harcolóktól. A terrorizmus erre nincs tekintettel, mégis ha a forradalmi terrorizmus igazságosabb eredménnyel záródik, az ártatlan áldozatok nem teszik morálisan elítélhetővé. Másfelől a kollektív felelősség elve alapján a terroristák mondhatják, hogy a másik oldalon nincsenek ártatlanok, hisz tevékenységükkel vagy annak hiányával hozzájárulnak az elnyomó rendszer fennmaradásához. Ezen felül a terroristák azért korlátozzák mások emberi jogait (akár az élethez való jogot is), mert saját emberi jogukat korlátozva érzik. Az igazságos háború indításával kapcsolatos fontos szabály az utolsó megoldás, *ultima ratio* elve. Vagyis az igazságos háború feltétele, hogy semmilyen egyéb – diplomácia, gazdasági stb. – eszköz nem vezethet eredményre. Mivel az ilyen eszközök

¹¹ IDF: In the last 6 days... 2023.

¹² Boda 2024.

¹³ Boda 2023b.

használatához politikai hatalomra van szükség, amivel a terroristák többnyire nem rendelkeznek, akár morálisnak is tekinthető a terrorcselekmények elkövetése, ahogy azt például az ír IRA, a baszk ETA és az ANC (Afrikai Nemzeti Kongresszus) esete mutatja.¹⁴

A Közel-Keleten a szekularizációt tekintik ellenségnek, és azzal szerintük arányos, vagyis igazságos, morális háborút vívnak, hiszen veszélyben érzik nemzeti és vallási identitásukat. A szekularizmus mérsékelt elmélete viszont túlmutat a nemzeteken és a vallásokon, azok megőrzésének céljával. Így a szekularizmus magasabb értéket képvisel, melynek az elpusztítására törekvés morálisan elítélendő.¹⁵

A Hamász nem törekszik a diszkriminációs szabály betartására. Az 1948-ban létrejött IDF kezdetben kifejezetten támadta a palesztin civileket, de 1953 után ez megváltozott az ENSZ Biztonsági Tanácsának 101-es határozata nyomán, mely elítélte a ciszjordániai határ mentén lévő arab település, Qibya elleni támadást. Az első intifáda kirobbanása után a civil áldozatok száma újra emelkedni kezdett. A második intifáda során az izraeli áldozatok 68%-a, a palesztin áldozatok 46%-a volt civil. A 2006-os haderőreform az aszimmetrikus hadviselés stratégiáján belül a háborús siker minél gyorsabb elérése érdekében lehetővé teszi az aránytalan erő alkalmazását és az ellenség által használt polgári infrastruktúra elpusztítását. Igyekeznek óvni a civileket, és a Hamászt teszik felelőssé a civil áldozatok nagy számáért.¹⁶

AZ INFORMÁCIÓS HADVISELÉS MEGHATÁROZÁSA

Az információs hadviselésnek az amerikai RAND Corporation kutatóintézet szerinti meghatározása a következő: a nemzeti diplomáciai, információs, katonai, gazdasági és egyéb képességek összehangolt, integrált és szinkronizált alkalmazása békeidőben, válságban, konfliktusban és konfliktus utáni időszakban a külföldi célközönség hozzáállásának, viselkedésének vagy döntéseinek ösztönzése érdekében.¹⁷ Ezek nem kinetikus, kommunikációval kapcsolatos és információs tevékenységek, amelyek célja a célközönség kognitív, pszichológiai, motivációs, eszmei, ideológiai és erkölcsi jellemzőinek befolyásolása.

Az információs hadviselés az amerikai Védelmi Minisztérium szerint: az információval kapcsolatos képességek integrált, más műveleti vonalakkal összehangolt alkalmazása a katonai műveletek során az ellenfelek és potenciális ellenfelek döntéshozatalának befolyásolása, megzavarása, korrumpálása vagy kisajátítása céljából – a saját döntéshozatal védelme mellett.

Az információs hadviselés érdekessége, hogy míg a hadviselés egyéb formáira nemzetközi etikai szabályok vonatkoznak, addig az információs hadviseléssel kapcsolatban nincsenek ilyen megkötések. Az első világháborút követően a liberális demokráciák elkezdtek megkérdőjelezni az információs hadviselés használatának etikusságát, ezért a háborúkat követően gyakran meg is szüntették az ezzel foglalkozó szervezeti egységeket. A diktatórikus berendezkedésű országokban ez nem okozott problémát. A változó elnevezés és az ehhez kapcsolódó ideológiai zavar Izrael történelmét is végigkíséri. Izrael is többször bezárta, majd újrainyitotta ilyen irányú szervezeteit. Gyötrelmüket az okozza, hogy egyrészt az igazmondást tartják szükségesnek, másrészt igyekeznek védeni az élet szentségét és az ember méltóságát is, illetve az információs hadviselés kapcsán felmerül az agymosás, a propaganda és a demagógia, melyek nem népszerűek. A palesztinok ezzel szemben a függetlenségükért harcoló

¹⁴ Boda 2012.

¹⁵ Uo. 149–150

¹⁶ Boda–Rémai 2022.

¹⁷ Dostri 2024: i. m. 3–4.

algériai, kubai és vietnámi példákat tekintették mérvadónak, és folyamatosan használják az információs hadviselés eszközeit Izrael ellen. Ezek a trendek a mai napig megfigyelhetők.¹⁸

Ha a szakirodalom nem teszi szükségessé a megkülönböztetést, akkor a vonatkozó kifejezések (pszichológiai hadviselés, propaganda, kognitív hadviselés stb.) helyett az információs hadviselés kifejezést használjuk.

AZ INFORMÁCIÓS ÉS A KOGNITÍV HADVISELÉS KAPCSOLATA¹⁹

A modern hadviselés során központi jelentőségű a kognitív hadszíntér. A kognitív hadviselés a célcsoport gondolkodásmódjának, és ezen keresztül a viselkedésének a megváltoztatása az információs eszközök segítségével. A kognitív hadviselés előzménye a pszichológiai hadviselés, mely kifejezést az első világháborút utólag elemző J. F. C. Fuller alkotta meg. Úgy képzelte, elmozdulás várható abba az irányba, hogy a minimális veszteségekkel elért győzelem érdekében a szemben állók manipulálják az emberi értelmet, emellett töreksenek megbontani az ellenséges nemzet erkölcsi és lelki alapjait.

Az átfogó kognitív hadviselés üzenetei magukban foglalják a félretájékoztatást, a dezinformációt és a propagandát. Az ilyen hadviselés online (internet, közösségi média) és offline (TV, rádió, szórólap, szóbeszéd) médiumokat is alkalmaz az üzenetek terjesztésére. A célcsoport lehet szűkebb, akár egyénekre irányuló, de lehetnek teljes nemzetek, vagy csak az ellenséges erők. A cél a viselkedés megváltoztatása a különböző kognitív folyamatok, beleértve az észlelések, értékek, meggyőződések, kultúra és tudás befolyásolásával. E tevékenység nem időhöz kötött: békében és a konfliktusok bármely szakaszában alkalmazható.

Összegezve, a kognitív hadviselés a digitális és az analóg médiumok segítségével történő szándékos információterjesztés, amelyet azonosítatlan szereplők szerveznek, hogy konfliktus és béke idején destabilizálják és befolyásolják a meg nem határozott címzettek kognitív folyamatait és viselkedését.

A pszichológiai hadviselés által alkalmazott propaganda fehér (vállaltan a saját kormány által kiadott), szürke (saját kormány által kiadott, de harmadik félnek tulajdonított) és fekete (a félretájékoztatást az ellenfélnek tulajdonítják) változatai közül a kognitív hadviselés csak a szürke zónában tevékenykedik, mert a másik két terület túl átlátszó, vagy túl kockázatos. A képet bonyolítja, hogy nem állami szereplők is alkalmazzák a kognitív hadviselés eszközeit.

Az információs hadviseléshez képest a kognitív hadviselés tágabb kategória, hiszen nem a médiakontrollt tűzi ki célul, hanem a tudatot szeretné irányítani.

A HAMÁSZ INFORMÁCIÓS HADVISELÉSE IZRAEL ELLEN

A Hamász születésétől fogva támadja Izraelt. Ebben a részben három fejlődési szakaszt vizsgálunk meg a Hamász Izrael elleni információs hadviselése tekintetében.

2007–2014 között: projektív pszichológiai hadviselés²⁰

„Rakétánk eltalálta a Knesszetet!”, „Lelőttünk egy izraeli repülőgépet!” – többek között ezek a győzelmi nyilatkozatok is részei voltak a Hamász Izrael elleni pszichológiai hadviselésének

¹⁸ Rashi–Schleifer 2023.

¹⁹ Ibrahim et al. 2023.

²⁰ Rubinstein–Shemer–Flamer 2024.

a *Pillar of Defense* művelet során, amelyet Izrael 2012 novemberében indított a Gázai övezet ellen. Az IDF műveleti igazgatóságának 2005-ben alapított Pszichológiai Hadviselési Központja (Malat) akcióba lépett. Számos arab feliratos online videót tettek közzé, amelyek a Hamász hazugságait leplezték le a *Hamász hirdeti – Mi ismerjük az igazságot* mottó alatt.

A pszichológiai hadviselés fogalmát a szerzők úgy határozzák meg, hogy az a háború időszakában nem erőszakos meggyőző eszközökkel és érvekkel folytatott tevékenység politikai, gazdasági és katonai célok elérésére. A célcsoportok a hazai, a semleges és az ellenséges közönség. Elemei a célközönség, az üzenetek és a közvetítőeszközök. A projektív pszichológiai hadviselés (*projective psychological warfare* – PPW) esetében az üzenetek nem a célközönség, hanem a feladó feltételezései és tulajdonságai alapján készülnek. Saját én- és ellenségképtük alapján kommunikálnak, nem rendelkeznek a másik fél alapos ismeretével. Sőt, úgy vélik, ők maguk nem rendelkeznek az ellenségről állított tulajdonságokkal. Így tevékenységük többnyire eredménytelen, sőt akár a feladót károsító lehet.

A Hamász esetében a saját közönség a palesztin lakosság. Ebben a körben Izrael karikatúráját ábrázolják, amely embertelen agresszorként ártatlanokat gyilkol, és bitorolja a palesztin földet. Ezáltal jogos célpontja a terrortámadásoknak, melyek elkövetői tiszteletbeli hősök.

A semleges közönség a külföldi média. Az ő számukra percről percre közvetítik az Izrael elleni háborújukat, folyamatosan használják a kamerát mint fegyvert. A külföldi újságíróknak szabad bejárást biztosítanak a Gázai övezetbe, de ha olyat akarnak kivinni onnan, ami nem tetszik a Hamásznak, akkor eszközeik elkobzását kockáztatják. Gyakran rendeznek érzelmileg túlfűtött jeleneteket számukra, például holttestek összegyűjtését vagy sérült gyerekeket mutatnak nekik.

Az ellenséges közönség az izraeli lakosság és a katonák. Az ő esetükben a morál rombolása a cél, és ennek érdekében magas veszteségekkel fenyegetik a „támadókat”. A jelzett időszakban a Hamász három fő üzenetet közvetített.

Az első az, hogy a Hamász aktivistái hajlandók feláldozni az életüket. Az ezt közvetítő 2007-es videoklip az izraeliek számára ismeretlen dallamot használt, melyben a Hamász harcosainak és az izraeli civil és katonai áldozatoknak/sérülteknek az unalmas ismétlése látható. A Hamász követőinek önfeláldozásával kívánja ellensúlyozni a katonai hátrányát. Az izraeliek elleni emberrablásokat legfontosabb stratégiai eszközüknek tekintik, mivel ez az egyetlen eszközük a fogságba esett palesztinok kiszabadítására. Ezzel szemben egy másik videoklipben az izraeli katonákat gyáváknak és gyengéknek mutatják be. Az izraeli hőstettekkel teli történelem és a klipek hibás héber nyelvezete a PPW jele, és ez az üzenet nem volt sikeres.

A második üzenet a palesztinoknak a földhöz való jogát igyekszik védeni, az izraelieket jogtalan hódítókként ábrázolva. Yusuf al-Qaradawira, a Hamász kedvenc teológusára hivatkozva azt állítják, hogy kihalt az a nép, amelyet Mózes a kérdéses földre vezetett, a jelenlegi hódítók más népek leszármazottai. A klipben a palesztinok eredetét a teremtés kezdete elé helyezik. Ezzel szemben Izrael az állam területét a zsidó nép szülőhelyeként, lakosait Ábrahám leszármazottaiként jelöli meg.²¹ A Hamász az izraelieket csupán vallási közösségként ábrázolja, akik így nem támaszthatnak jogos területi igényt, miközben a Hamász – egy vallási szervezet – vallási alapon határozza meg területi igényét. A klip héber nyelvezete itt is szegényes, az üzenet egyáltalán nem rezonál az izraeli közönséggel.

²¹ Izrael – Történelem: i. m.

A harmadik üzenet az izraeliek halálfélelmével foglalkozik. Az idekapcsolódó klipek és plakátok rossz héberséggel a szalmabáb logikai tévedést²² követik el az izraeliek létszeretetének kifigurázásával, miközben azt hirdetik, számukra az élet másodlagos Allah és az iszlám mögött. Az izraelieket ennek megfelelően gyáváknak mutatja be a Hamász hőseivel szemben. Több izraeli sláger született ezeknek a próbálkozásoknak a paródiáiból.

Elmondható, hogy az ellenfél megértésének hiánya és a fekete-fehér iszlám fundamentalista gondolkodás miatt a Hamász információs hadviselése ebben az időszakban nem járt sikerrel.

2014–2023 között a helyzet hasonló, minőségi változással a végén²³

A Hamász célja a félelem elültetése az izraeli lakosság körében. 2014–2023 között a héber nyelvű videoklipeken kívül héber nyelvű weboldalt is indított az al-Kassám brigád (a Hamász fegyveres szárnya). A Hamász által közölt tartalmak három csoportba sorolhatók: megfélemlítés és fenyegetés az izraeli katonák és lakosság körében; a katonai szolgálat megtagadására való ösztönzés és a motiváció csökkentése; az izraeli hadifoglyokkal és az eltűnt személyekkel való bánásmód a Hamász részéről. A hivatkozott forrás az első két téma vizsgálatára koncentrált. Azt állítja, hogy míg a Hamász megpróbálta úgy alakítani üzeneteit, hogy azok megfeleljenek az izraeli értékeknek és felfogásnak, figyelemre méltó hiányosságok mutatkoztak abban, hogy ezeket az üzeneteket hatékonyan terjesszék az izraeli közvélemény elé. A cikk a 2023. október 7. – a Hamász ezen a napon indított véres támadást a Nova fesztivál résztvevői ellen –, előtti tartalmakkal foglalkozik.

A Hamász célja, hogy félelmet és bizonytalanságot keltsen az izraeli lakosságban. Az információk, képek és narratívák kiszámított manipulálásával igyekszik kihasználni a pszichológiai sebezhetőséget, kétségbe vonva a katonai szolgálat hatékonyságát és szükségességét az izraeli nép számára. A különböző kommunikációs csatornákon kifinomult üzenetküldő taktikák alkalmazásával a Hamász az aggodalom magvait igyekszik elvetni, bizonytalan légkört teremtve és csökkentve a potenciális izraeli újoncok elszántságát.

Klipek

A 2014-ben az izraeli himnusz (Remény) dallamára íródott *A remény vége* című klipben²⁴ a Hamász úgy próbált kapcsolatot teremteni az izraeli közönséggel, hogy egy olyan dallamot vett át, amely mélyen összefonódott a nemzetük identitásával. Az üzenetek azonban rendkívül közvetettek, és erősen kódoltak. A videó izraeli nézői számára ezek érthetetlenek, mivel a Koránból merítenek, és az izraeli közönség számára idegen iszlám fogalmakra támaszkodnak. Következésképpen egy ismerős dallam használata önmagában nem elegendő a Hamász által kívánt hatás eléréséhez. Művészi és vizuális szempontból a klipek nem mutatnak javulást, és a Hamász képességei meglehetősen korlátozottaknak tűnnek. Továbbá a Hamász által javasolt megoldások – mint például a zsidók hajókon történő deportálása – nem hitelesek, komolytalanok.

²² A szalmabáb logikai tévedés (strawman fallacy) két részből áll. Az első a szemben álló fél álláspontjának téves bemutatása (ez a szalmabáb vagy madárijesztő), ezután következik ennek a téves elképzelésnek a megcáfolása. Nevezhető torzított álláspont védelmének vagy árnyékbokszolásnak is. Sikeres lehet a célcsoport meggyőzése abban az esetben, ha a szemben álló fél nincs jelen, vagy nem helyesbíti tévesen bemutatott álláspontját, vagy a célközönség eleve ellene van.

²³ Rubinstein-Shemer 2024.

²⁴ palwatch: Hamas TV... 2014.

A széles körben nézett, népszerű egyiptomi sláger dallamára írt 2014. novemberi, az izraeli hadsereg egységeinek támadására buzdító videoklipben a Hamász úgy próbál félelmet keltetni az izraeli népben, hogy széles körű ismereteiről tesz tanúbizonyságot az IDF egységeinek elnevezéseit használva, ami azt az érzést kelti a közönségben, hogy a Hamász figyelemre méltó hírszerzéssel rendelkezik. A klipben látható másik módszer az az ismétlődő üzenet, hogy az izraelieknek nincs közük a földhöz: „idegen csemeték” és „üzzük ki őket a földünkről”. Harmadszor a Hamász azt a látszatot kelti, hogy a Gázai övezet, Ciszjordánia és az izraeli arabok egy egységet alkotnak. Ezzel igyekeznek felnagyítani a fenyegetést az izraeliek szemében. A próbálkozás eredménytelennek minősíthető, mivel félelemkeltés helyett nevetést és paródiákat ihletett.

2015 októberében, az erőszakhullám idején jelent meg a *Mi vagyunk Isten katonái* című klip. A közismert és az izraeli katonák körében nagyon népszerű izraeli dalra írt szöveg és klip a Hamász erejét kívánja bemutatni félelemkeltés céljából. Emellett – bár az iszlám tiltja a nem harcolók megölését –, a dal a teljes izraeli lakosságot célponttá teszi azért, hogy katonáknak minősíti őket. Céljuk egyrészt az izraeli közönség megfélemlítése és elrettentése, másrészt a palesztinok Izrael elleni harcra való ösztönzése. Az izraeli közönség elérése annyira sikeres volt, hogy az eredeti dal szerzője hivatalos választ tett közzé. Az online reakciók alapján a félelemkeltés most sem sikerült. Az alkotás inkább ellenállást szült, vagy idegesítőnek találták. A második cél elérése érdekében öngyilkos merénylőket mutattak a klipben, illetve hashtageket alkalmaztak. Utóbbi igen sikeres volt a palesztinok körében. Az izraeli közönséget nem érték el a tagekkel, mert azok többnyire arab nyelvűek, és olyanok használták őket, akik nem rendelkeztek izraeli kapcsolatokkal a közösségi médiában.

A 2017-es klip Gázát halálos helyként ábrázolja az izraeliek számára. A klip nevetség és gúnyolódás tárgyát képezte, az izraeliek gyerekesnek minősítették.

Egy másik 2015-ös klip a *Nem leszek katona*²⁵ címet viseli. Ez is egy közismert izraeli dalra épül, és a félelemkeltés mellett célja a katonasággal szembeni elégedetlenség és a politikussal szembeni bizalmatlanság szítása. A civil életet vonzóbbnak mutatják be, és ezzel tudatlanságukat árulják el, hiszen a szolgálatot elutasítók gyakran néznek szembe anyagi nehézségekkel. Miközben ez a klip a fejlődés jeleit mutatja a többihez képest, a célközönség soraiban ez is gúny tárgyát képezte. Ugyanakkor kisebb csoportok egyetértésüket fejezték ki azzal: nem biztos, hogy van értelme meghalni a csatatéren, és hogy a katonáknak a kormányzat által való kezelését érdemes felülvizsgálni.

Egyéb eszközök

Bár a Hamász elsődleges eszköze videoklipek gyártása, de az izraeli hallgatóság megfélemlítése érdekében plakátokat és a közösségi média trendjeit is használják. A plakátokon izraeli vezetők elleni bosszút, izraeli települések elleni támadásokat hirdettek.

2023 márciusában divatos, végtelen zoom technikával készült videót tett közzé a Hamász, mely erőszakos cselekményeket ábrázol. Szöveget nem, csak képes üzeneteket tartalmaz, így célcsoportja nem egyértelmű. Alkalmas lehet félelemkeltésre és a dzsihádra történő buzdításra is. Mindenesetre hatalmas ugrást jelent a Hamász kreatív és művészi képességeiben.

²⁵ 'Hamas's New Hit – I Will not be a Soldier'.

A 2023. október 7-i támadás óta történtek²⁶

A Hamász változatlanul különféle stratégiákat alkalmaz a közvélemény befolyásolására, és mind az arab-muszlim, mind a nyugati közönséget megcélozza, hogy támogatást szerezzen ügyének. Az erőfeszítések középpontjában a Hamász által használt szimbólumok és narratívák állnak, amelyek célja, hogy empátiát keltsenek vagy támogatást szerezzenek céljaikhoz. A Hamász a szimbólumok és a narratívák tudatos kiválasztásával arra törekszik, hogy érzelmi kapcsolatot teremtsen a közvélemény és a Hamász küzdelme között, ezáltal az egyének felfogását a szervezet ügyéhez való érzelmi igazodáson keresztül alakítja. Online tevékenységével globális hallgatóságot tud elérni.

A Hamász a médiaesemények megrendezését is stratégiai eszközként alkalmazza. Ezeket cinikusan úgy tervezték, hogy széles körű és kedvező médiavisszhangot generáljanak, és ezzel kiváltsák az Izraellel szembeni felháborodás és a palesztinokkal való szolidaritás érzéseit. Azzal, hogy ezeket az eseményeket a Hamász ügyét támogató narratívába helyezi, és összekapcsolja a tágabb értelemben vett „palesztin ügygel”, a Hamász elsősorban a nemzetközi közönséget célozza meg, és a globális közvélemény formálására törekszik. Az átfogó cél az, hogy nemzetközi szervezetek, kormányok és lobbicsoportok bevonásával nemzetközi támogatást szerezzen, és így befolyásolja a konfliktus globális megítélését.

Ez magában foglalja a polgári áldozatok és drámai képek bemutatását, amelyek gyakran nélkülözik a kontextualizálást, vagy töredékes információkkal vannak ellátva. Ezen túlmenően a Hamász taktikai megközelítésként széles körben alkalmazza a dezinformációt, szándékosan hamis vagy félrevezető információkat terjeszt, hogy zavart keltsen és manipulálja a közvéleményt az eseményekkel kapcsolatban. Ez a stratégia hozzájárult egy olyan környezet kialakulásához, amelyet a homályos igazság jellemez, kétségbe vonva az információforrások hitelességét és megnehezítve a tényszerű részletek megértését.

Például a gázai úgynevezett Egészségügyi Minisztérium, amely gyakorlatilag a Hamász ellenőrzése alatt áll, 2024. március 1-jéig több mint 30 ezer halálos áldozatról számolt be, és közöttük túlnyomórészt nők és gyermekek voltak. Ez az állítás nem hiteles, amit igazol például a kimutatásokban szereplő adatok egyenes vonalú emelkedése, vagy az állítólagos áldozatok megoszlása (férfi, nő, gyermek: a lakosság 25%-a férfi, mégis az állítólagos áldozatok 70%-a nő és gyermek). Az adatok hitelessége ellen szól az is, hogy miközben minden veszteség okozását Izraelre fogják, saját hivatalos dokumentumaikban elismerik a civil veszteségeket, melyeket például rakétaindítási hibák okoztak. Izrael becslése szerint a jelzett időpontig legalább 12 ezer palesztin harcos halt meg, ami 3000-rel több a Hamász által közöltnél.

²⁶ Bertolotti 2024.

IZRAEL INFORMÁCIÓS HADVISELÉSE A PALESZTINOKKAL SZEMBEN

Előzmények²⁷

Az 1967-es háború kudarca után a palesztinok megértették, hogy nem számíthatnak az arab hadseregekre. Arafat új stratégiája az lett, hogy egyrészt túlnépesednek, másrészt túlterhelik az IDF-et és az izraeli társadalmat az információs hadviseléssel.

Az izraeli erőfeszítések a jelzett dilemmák miatt kudarcot vallottak Arafat lejáratásában és abban, hogy úgy mutassák be, mint aki kettős beszédet folytat – arabul Izrael elpusztítására szólítja fel támogatóit, angolul pedig a nemzetközi közösséget és Izraelt szólítja fel a békére.

A gázai kerítésnél 2018–2019-ben lezajlott zavargásoknál a Hamász fiatalokat bujtott fel demonstrálásra és a kerítésen történő áttörésre. Az IDF katonái megsebesítés céljából használták lőfegyvereiket. A Hamász ezután az amputált sérülteket az izraeli barbaritás példaként mutatta be. A sérültek bemutatása a Hamász gyakran használt eszköze, Izrael viszont tartózkodik tőle, mert komoly kritikát kap érte. 2002-ben egy busz öngyilkos merénylet által felrobbantásakor mutatták be először a letakart áldozatok fényképét a tudósítás során. A 2014-es lövöldözés és szurkálás áldozatairól készült, az arcokat nem ábrázoló fotókat tettek közzé. Az izraeli társadalom mindkét esetben megdöbbenését fejezte ki a holttestek médiában történt bemutatása miatt. Egyesek ezt a terrorizmus áldozatai halálának cinikus felhasználásának tekintették, mások pedig azt állították, hogy a halottak bemutatása sérti a halottak és a családok méltóságát, valamint a lakosság érzéseit.

A 2023. október 7. utáni események²⁸

A Hamász-támadás óta Izrael kiterjedt információs és propagandatámadásokkal néz szembe, amelyeket kormányzati és nem kormányzati szervezetek globális kampányai kísérnek. Ezek megkérdőjelezik Izrael jogát a terrortámadások elleni védekezésre, a Hamászt és a palesztinokat valódi áldozatoknak, Izraelt pedig agresszornak állítva be, gyakran azzal vádolva Izraelt, hogy háborús bűnöket követett el Palesztina ellen. Az olyan szereplők, mint Irán, Oroszország és Kína a világ legnagyobb digitális platformjaival együtt a Hamász támogatására és Izrael meggyengítésére használják ki hivatalos és félhivatalos médiájukat. Bár különböző okok motiválják őket, ezek az országok globális médiakampányaik keretében kölcsönösen növelik erőfeszítéseiket. Törekvéseik célja az Amerikai Egyesült Államok kulcsfontosságú közel-keleti szövetségesének gyengítése, amivel Washington hatalmi pozícióját kívánják aláásni. Ebben annyira sikeresek voltak, hogy az ENSZ és főtükára átvette Izrael ellenségeinek narratíváját.

Az Izrael-ellenes információs hadviselés másik eredménye a „sátoros intifáda”. A gyakran erőszakos esetek során diákok sátoros tüntetéseket szerveznek nyugati egyetemi kampuszokon. Figyelemre méltó, hogy ezek a tiltakozások minden tényszerű alapot nélkülöznek; ehelyett a Hamász – Oroszország, Kína és Irán által terjesztett – álhírei, dezinformációi, félretájékoztatása és nyílt propagandájának keveréke táplálja őket.

²⁷ Rashi–Schleifer 2023: i. m. 203–205.

²⁸ Dostri 2024: i. m.

Az információs műveletek kifejezés magában foglalja a katonai, polgári, diplomáciai és hírszerző szervezetek tevékenységét is. Az információs műveletek hatékonyságának alapját a szinkronizáció, a koordináció és az integráció képezi. Ezek a hitelességre irányuló törekvések az ellenfél ellensúlyozására is alkalmazhatók. Például az ellenséges állítások megcáfolására a helyszínen szerzett bizonyítékokkal alátámasztott információk bemutatásával, amelyeket a hitelességükről és megbízhatóságukról ismert helyi véleményformálók támogatnak.

Izrael információs műveleteivel a hamis vádak eloszlására és a gázai tevékenységének nemzetközi legitimációja elérésére törekszik. A gázai beavatkozás célja a Hamász katonai és kormányzati képességeinek megsemmisítése és a túsok szabadon bocsátásának biztosítása.

Oroszország Izraellel kapcsolatos információs műveleteinek elsődleges célja a figyelemelterelés Ukrajnáról. Azt állítja, a háborút az Amerikai Egyesült Államok és Izrael váltotta ki, üzenetei Izrael- és zsidóellenes nyelvezetet és narratívákat használnak. Fontos látni a kapcsolat erősödését Oroszország és Irán között az ukrajnai háború kezdete óta. Irán fejlett fegyverzetéért cserébe Oroszország támogatja Irán szövetségeseit. Orosz érdek továbbá nagyhatalmi énképének fenntartása, valamint a saját muszlim lakosságának nyugalomban tartása. Többnyire állami médián – főként az RT (korábban Russia Today) és a Szputnyik hírszatórnakon – keresztül közvetíti üzeneteit, esetenként a célközönség nyelvén. Információs műveletei során NATO-, EU-, Amerika- és Izrael-ellenes cikkeket tesz közzé. Erősen épít az orosz és a nyugati közösségi médiára, különösen a Telegramon működő orosz influenszerekre, akik terjesztik a Kreml üzenetét.

Kína magát a világ feletti hegemoniára való törekvésben az Amerikai Egyesült Államok vetélytársának tekinti, és igyekszik a maga javára beavatkozni a nemzetközi ügyekbe. A szoros amerikai–izraeli kapcsolat miatt felmelegítette az Iránhoz és a palesztin csoportokhoz fűződő szálakat. A fejlődő világ vezetőjeként kiáll ezen országok érdekeiért az Amerikai Egyesült Államok által vezetett elnyomó koalícióval szemben. Emellett a gázai konfliktus segít elkendőzni a kínai kisebbségeket érintő feszültségeket, illetve kordában tartani a 18–20 milliós muszlim lakosságát, akik nem néznék jó szemmel Izrael támogatását. Így Kína az Izrael elleni információs műveleteivel Nyugat- és Amerika-ellenes politikája folytatásával a muszlim-arab világhoz fűződő szálakat is erősíti. A kínai Népi Felszabadító Hadsereg, az Állami Tanács és annak Tajvani Ügyek Hivatala, a Kibertér Adminisztráció és a KKP Egyesült Front Munka Osztálya vesz részt a kínai dezinformációs stratégia végrehajtásában. Nyugati (Facebook, X, YouTube) és kínai (Weibo, TikTok) közösségi platformokat, napilapokat (a kommunista párt újságját), hírszatórnákat (CCTV) és weboldalakat (Global Times) egyaránt használnak.

Irán Izrael nyílt ellensége, vállalt célja annak elpusztítása. Az Amerikai Egyesült Államok a nemzetközi terrorizmus fő támogatójának tartja. Ez az álláspont Irán külpolitikájának szerves részét képezi, amelyet több cél vezérel: az ajatollah rezsim fennmaradásának és az ország dominanciájának biztosítása, regionális befolyásának erősítése a Közel-Keleten, valamint jelentős politikai és gazdasági pozíció elérése a globális szinten. Katonai hátrányát aszimmetrikus hadviseléssel igyekszik ellensúlyozni. Információs hadviselése a nemzetközi közösség és a semleges államok tudatosságának befolyásolására törekszik. Saját síita forradalmi törekvéseit pozitív színben tünteti fel, miközben elítéli az Amerikai Egyesült Államok és Izrael cselekedeteit és fenyegeti őket. Ezek érdekében haderejében „puha háborús” parancsnokságot hozott létre 2012. december 3-án.

Az ENSZ – bár Izrael formálisan nem tekinti ellenségnek – folyamatosan Izrael-ellenes attitűdöt képvisel, amit Izrael a szervezetben jelentős súlyt képviselő arab-muszlim tömbnek

tulajdonít. Három olyan szervezete is van, melyek nyíltan Izrael legitimitásának megkérdőjelezése érdekében jöttek létre: (1) a Palesztin Nép Elidegeníthetetlen Jogainak Gyakorlásával Foglalkozó Bizottság (Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People) egyedüli az ENSZ Közgyűlésében, amely csak egy népcsoporttal foglalkozik; (2) a Palesztin Jogok Osztálya (Division for Palestinian Rights) e bizottság titkárságaként szintén egyedülálló platform; (3) a Palesztin Nép és a Megszállt Területek Más Arabjai Emberi Jogait Sértő Izraeli Gyakorlatot Vizsgáló Különbizottság (Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories) is precedens nélküli szervezet. Ezeken túl az ENSZ Közel-keleti Palesztin Menekülteket Segélyező és Munkaközvetítő Hivatala (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East – UNRWA) is egyedülálló abban, hogy kizárólag egy népcsoporttal foglalkozik és akadályozza helyzetük „normál” rendezését, a menekültek letelepítését. Kizárólag a visszatelepítésben érdekeltek, amivel Izrael kiiktatását igyekeznek elérni.

Az UNRWA Hamással való összefonódását jelzi, hogy a szervezet alkalmazottai közül néhányan részt vettek terrorcselekményekben, illetve a Hamász és más terroriszervezetek használják az eszközeit és infrastruktúráját Gázában. Az ENSZ Közgyűlése határozatainak száma is Izrael-ellenességet fejez ki. 2022–2023-ban 15 határozatban ítélték el Izraelt, miközben Oroszországot (hatszor), Iránt, Szíriát, Észak-Koreát, Mianmart és az Amerikai Egyesült Államokat összesen 13-szor. Illetve egy határozat sem született Kína, Venezuela, Szaúd-Arábia, Kuba, Törökország, Egyiptom, Zimbabwe, Pakisztán, Katar, Vietnám, Algéria vagy a közép-afrikai országok ügyeiben.

2023. október 7. óta Izrael a digitális médiában az ellenséges szervezetek által szervezett széles körű dezinformációs, félretájékoztatási, álhír- és információs kampányokkal a következő eszközökkel száll szembe:

- a digitális média kihasználása;
- folyamatos kommunikáció a nemzetközi médiumokkal;
- kapcsolatok és tájékoztatók kialakítása befolyásos személyiségekkel és közéleti személyiségekkel világszerte;
- tájékoztatók tartása különböző országok és nemzetközi szervezetek kormánytisztviselői és képviselői számára;
- gyors és megalapozott válaszok kiadása a hamis jelentésekre;
- kérések benyújtása a közösségi médiaplatformokhoz a felforgató és hamis tartalmak eltávolítására;
- proaktív anyagok terjesztése Izrael imázsának világszerte történő bemocskolása ellen.

A háború kezdete után az IDF nemzetközi kommunikációs részlege kétszeresére, 200 főre nőtt. A médiaszakértőket is foglalkoztató egység 14 nyelven képes kommunikálni. Az IDF a következő platformokon van jelen: X (Twitter), Facebook, Instagram, Telegram, YouTube, TikTok.²⁹ A közösségi médiában Izrael-barát gyűléseken és üzleti vezetőkkel, politikusokkal és újságírókkal tartott magánbeszélgetéseken keresztül izraeli tisztviselők a támadást a zsidó történelem kitörölhetetlen tragédiájaként emelték ki. Ennek megfelelően Izrael közzétett egy 43 perces, a Hamász atrocitásait bemutató videót, amelynek nagy részét a terroristák saját kameráival vették fel. A videót levetítették az Izraelbe érkezett delegációk számára,

²⁹ The Israel Defense Forces.

és számos országban a nyilvánosság, a kormány, a kultúra és a sport szereplői, valamint befolyásos személyek számára. Ezenkívül az IDF olyan riportereket és támogatókat, mint Elon Musk, Jerry Seinfeld és a TikTok-influencerek konvoját vitte el a gyilkosságok helyszíneivé vált kibucokba, abban a reményben, hogy emlékeztetni tudják a világot az október 7-i támadás mértékére és rombolására.

A háború első hónapja alatt Izrael 8,5 millió dollárt költött online hirdetésekre, melyek a YouTube-tól az Angry Birds-ig terjedő skálán jelentek meg a közösségi felületeken és online játékokban a támadásokról szóló videókkal. A különböző ellenfelek, valamint az ENSZ által közvetített negatív kép és a háborús bűnök elkövetésének vádja ellen hivatalos kormányzati és katonai közösségi felületeken az IDF humanitárius erőfeszítéseit bemutató videókat, reklámokat és grafikákat tettek közzé, beleértve arab nyelvű szórólapok, telefonhívások és szöveges üzenetek terjesztését, amelyekben a civileket figyelmeztetik, hogy hagyjanak el egy adott területet. Üzeneteik hatékonyságának mérését kiemelkedő tel-avivi cégek fejlesztőinek segítségével végezték.

A Time magazin elemzőinek véleménye szerint az IDF fedett információs műveleteket hajt végre, melyek során a háború megítélését befolyásoló és az ellenségnek üzenetértékű híreket helyeznek el a sajtóban.

Izrael hírszerzési adatokat osztott meg katonai és kormányzati vezetőkkel világszerte, hogy bemutassák a példátlan kihívásokat, amik fenyegetik. Ennek következtében például nyolc ország felfüggesztette az UNRWA támogatását.

Az információs műveletekkel szemben jogi eszközöket is bevetnek. Ez a terrorista- és antiszemita tartalmak közösségi oldaláról (Facebook, Instagram, TikTok, YouTube) történő eltávolítását jelenti. Az ezzel foglalkozó kibercsoportok különös hangsúlyt fektettek a terrorizmusra buzdító hashtagek, valamint a tűszokat megalázó módon ábrázoló Hamász-videók felderítésére.

ÖSSZEGZÉS

A konfliktus történelmének fényében elmondhatjuk, hogy Közel-Keleten a helyzet változatlan. Az erőszak és az információs hadviselés az élet velejárója, hullámmása az aktuális konfliktus aktuális intenzitásának megfelelően változik.

A Hamász és támogatói által végzett információs hadviselés célja Izrael megfélemlítése, elszigetelése, valamint saját harcosainak buzdítása, továbbá támogatóinak meggyőzése arról, hogy jól használják a kapott erőforrásokat. Ezt többnyire a projektív pszichológiai hadviselés eszközével teszik, amely azt mutatja, nem értik a szemben álló felet, és saját elképzeléseiknek megfelelő üzeneteket továbbítanak. Ezek általában nem érnek célzt, inkább gúnytárgyát képezik az izraeli célközönség soraiban. Arról nem találtam adatot, hogy a Hamász tevékenységének a saját célközönség soraiban milyen hatása van. A Hamász chartája ugyan azt mondja, az életük nem fontos, és a gyermekek ölésre történő kiképzése segít a lelkiismeret hangjának elnyomásában, illetve az iszlám története fényében úgy tűnik, ez az állapot hosszabb ideig is fenntartható, de ez nem a béke irányába mutat.

Izrael információs hadviselési célja a hamis vádak eloszlatása és a gázai tevékenysége nemzetközi legitimációjának az elérése. A tényszerű információkra alapozva igyekszik védekezni az információs térben érkező vádak ellen a Hamász és külföldi támogatói tekintetében is. Erre a nemzetközi médiumokkal, az államok tisztviselőivel és a nemzetközi influenszerekkel (véleményvezérekkel) való folyamatos kommunikációt használják,

de általában reaktív jelleggel. Érdekes változás lenne, ha izraeli részről offenzív információs hadviselésre láthatnánk példát.

A konfliktus megoldásának kulcsa az, hogy a szemben álló felek megértik: erősebb az, aki összeköti, mint az, aki elválasztja őket.³⁰ Enélkül a helyzet változatlansága mellett a konfliktus súlyosságának fokozódása várható.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bertolotti, Claudio: *Cognitive Warfare: Manipulating numbers to influence global public opinion. How Hamas deceived western media*. Start Insight, 2024. 08. 20. <https://www.startinsight.eu/en/cognitive-warfare-manipulating-numbers-to-influence-global-public-opinion-how-hamas-deceived-western-media/> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Boda Mihály: *A kockázatkerülő háború és a bátorság a 20–21. század fordulóján*. Honvédségi Szemle, 152. évf. 2024/3., 113–125. <https://doi.org/10.35926/HSZ.2024.3.9> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Boda Mihály: *A proxyháború filozófiai és etikai megközelítésben*. Honvédségi Szemle, 151. évf. 2023b/6., 27–39. <https://doi.org/10.35926/HSZ.2023.6.3> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Boda Mihály: *A terrorizmus morális megítélése*. Hadtudomány, 2012/1–2., 138–151.
- Boda Mihály: *Az oszmán török háborús ideológia és a Magyar Királyság*. Ludovika, 2023a. https://www.academia.edu/113871744/Az_oszmán_török_háborús_ideológia_és_a_Magyar_Királyság (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Boda Mihály – Rémai Dániel: *A háború áldozatai: a diszkriminációs szabály jelene az arab–izraeli konfliktusokban*. Hadtudomány, 32. évf. 2022/3., 3–18. <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2022.32.3.3> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- deClaissé-Walford, Stephen: *Ishmael, the Qur’ān, and the Bible*. Acta Theologica Vol. 27 No. 1: Supplementum 27, 2019. <http://dx.doi.org/10.18820/23099089/actat.Sup27.9> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Dostri, Omer: *Israel’s Struggle with the Information Dimension and Influence Operations during the Gaza War: “The Truth, the Whole Truth, and Nothing but the Truth”*. Military Review Online Exclusive, 2024. 06. <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/Online-Exclusive/2024/Dr-Omer-Dostri/Dr-Dostri-Israel-Gaza-War-UA1.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Hamas Covenant 1988 – The Covenant of the Islamic Resistance Movement. Yale Law School, 2018. 08. 18. https://avalon.law.yale.edu/20th_century/hamas.asp (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- ‘Hamas’s New Hit – I Will not be a Soldier’: https://www.youtube.com/watch?v=W9hMbSXJ5qI&ab_channel=NewMusic – eltávolított videó.
- Heiser, Michael S.: *The Unseen Realm: Recovering the Supernatural Worldview of the Bible*. Lexham Press, Bellingham, 2015.
- Ibrahim, Fabio et al.: *A Systematic Review Of Cognitive And Psychological Warfare*. The Defence Horizon Journal, 2023. 12. 01. <https://tdhj.org/blog/post/cognitive-psychological-warfare/> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)

³⁰ Heiser 2015.

- Israel Defense Forces [@IsraelDefenseForces] (2023): *In the last 6 days, Hamas has shot 5,000+ rockets at innocent human beings*. YouTube, 2023. 10. 12. <https://www.youtube.com/watch?v=ne1BEGjcuH4> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Israel Defense Forces [@IsraelDefenseForces] (2023): *The Full History of Hamas*. YouTube, 2023. 12. 14. <https://www.youtube.com/watch?v=dB29k9vafEA> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Izrael – Történelem. Izrael Állam Nagykövetsége, Budapest. <https://embassies.gov.il/budapest/AboutIsrael/history/Pages/tortenelem.aspx> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Kis-Benedek József: *Az Izraeli Állam biztonsági kihívásai*. In: Dobák Imre – Resperger István: Stratégiák, stratégiai gondolkodás, nemzetbiztonság. Ludovika Kiadó, Budapest, 2023, 257–276.
- palwatch [@palwatch] (2014): *Hamas TV song „The End of Hatikva” anticipates Jews’ expulsion from Israel*. YouTube, 2014. 05. 08. <https://www.youtube.com/watch?v=NCEU6Hm5Rss> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Rashi, Tsurie – Schleifer, Ron: *The Ethics of Psychological Warfare – Lessons from Israel*. Democracy and Security, Vol. 19, 2023/2., 199–210. <https://doi.org/10.1080/17419166.2023.2210472> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Rubinstein-Shemer, Nesya – Flamer, Netanel: *Projective Psychological Warfare (PPW): an analysis of Hamas Hebrew videoclips as part of its propaganda campaign against Israel (2007–2014)*. Middle Eastern Studies, Vol. 60, 2024/2., 336–350. <https://doi.org/10.1080/00263206.2023.2186859> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- Rubinstein-Shemer, Nesya: *‘Close but no Cigar’: Hamas’s psychological warfare against Israel between 2014 and 2023*. Middle Eastern Studies, Vol. 61, 2024. 06. 18. <https://doi.org/10.1080/00263206.2024.2355159> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)
- The Israel Defense Forces. IDF. <https://www.idf.il/en/> (Letöltés időpontja: 2024. 12. 01.)